

Sygn. akt I Ns 47/23

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2023 r.

Sąd Rejonowy w Piszczu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Anna Gajewska

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Zuzga

po rozpoznaniu w dniu 12 lipca 2023 roku na rozprawie

sprawy z wniosku J. Ś.

z udziałem D. Ś., P. Ś., G. Ś., J. I., M. K., M. Ś. (1), K. Ś., M. Ś. (2)

o stwierdzenie nabycia spadku po E. Ś. i T. Ś.

I. stwierdza, że spadek po T. Ś. c. W. i B.

zmarłej w dniu 24.06.2020 r. w M.

ostatnio stale zamieszkałej w M.

na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 18.09.2019 roku nabyła:

- córka J. I. c. E. w całości;

II. odrzuca wniosek o stwierdzenie nabycia spadku E. Ś.;

III. przyznaje kuratorowi P. M., ustanowionej dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika postępowania G. Ś. wynagrodzenie w kwocie 60 zł (sześćdziesiąt złotych), które wypłacić z zaliczki uiszczonej w sprawie pod pozycją 500083160542.

IV. orzeka, iż zainteresowani ponoszą koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie we własnym zakresie.

Sygn. akt I Ns 47/23

UZASADNIENIE

J. Ś. wniósł o stwierdzenie nabycia spadku po E. Ś. zmarłym 12 listopada 2002 roku i po T. Ś. zmarłej 24 czerwca 2020 roku. Wskazał, że spadkodawcy przed śmiercią stale zamieszkiwali w M. w gminie O. i nie pozostawili testamentów. Spadkodawca E. Ś. w chwili śmierci pozostawał w związku małżeńskim z T. Ś. i miał pięcioro dzieci: syna J. Ś., syna Z. Ś., syna D. Ś., córkę M. K. i córkę J. I.. Natomiast spadkodawczyni T. Ś. w chwili śmierci była wdową i miała czworo dzieci: syna J. Ś., syna D. Ś., córkę M. K. i córkę J. I.. Miała jeszcze syna Z. Ś., który zmarł w 2007 roku i pozostawił czworo dzieci: K. Ś., M. Ś. (2), P. Ś. i G. Ś.. Innych dzieci spadkodawczyni nie miała.

Uczestniczka postępowania J. I. co do zasady przychyliła się do wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po T. Ś.. Przedłożyła sporządzony przez spadkodawczynię testament własnoręczny z dnia 18 września 2019 roku i wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po Terenie Ś. na podstawie tego testamentu. Podniosła, że sprawa o stwierdzenie nabycia spadku po E. Ś. już się toczyła przed Sądem Rejonowym w Piszczu.

Uczestnicy postępowania D. Ś. i K. Ś. co do zasady przychyliłi się do wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po T. Ś.. Zakwestionowali złożony testament. Wnieśli o stwierdzenie nabycia spadku po T. Ś. przez spadkobierców ustawowych.

Zarządzeniem z dnia 16 marca 2023 roku Przewodniczący ustanowił dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika postępowania G. Ś., kuratora w osobie P. M. będącej pracownikiem Sądu Rejonowego w Piszcu.

Kurator przychylił się do wniosku o stwierdzenie nabycia spadku.

Pozostali uczestnicy postępowania nie zajęli stanowiska w sprawie.

W dniu 14 czerwca 2023 roku Sąd Rejonowy w Piszcu dokonał otwarcia i ogłoszenia testamentu holograficznego T. Ś. sporządzonego 18 września 2019 roku.

Sąd ustalił, co następuje:

E. Ś. zmarł 11 grudnia 2002 roku w M., gdzie przed śmiercią stale zamieszkiwał.

Sąd Rejonowy w Piszcu postanowieniem z dnia 4 grudnia 2003 roku wydanym w sprawie I Ns 216/03 stwierdził, że spadek po E. Ś. na podstawie ustawy nabyli: żona T. Ś. w 5/20 części, syn J. Ś. w 3/20 części, syn Z. Ś. w 3/20 części, syn D. Ś. w 3/20 części, córka M. K. w 3/20 części i córka J. I. w 3/20 części.

(dowód: postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku k. 26 akt sprawy I Ns 216/03 Sądu Rejonowego w Piszcu)

Spadkodawczyni T. Ś. zmarła 24 czerwca 2020 roku w M., gdzie przed śmiercią stale zamieszkiwała.

W chwili śmierci T. Ś. była wdową i posiadała czworo dzieci: syna J. Ś., syna D. Ś., córkę M. K. i córkę J. I.. Miała jeszcze syna Z. Ś., który zmarł 19 grudnia 2007 roku i pozostawił czworo dzieci: K. Ś., M. Ś. (2), P. Ś. i G. Ś.. Innych dzieci, w tym pozamałżeńskich, przysposobionych, bądź takich które zmarły, spadkodawczyni nie miała.

Nikt ze spadkobierców ustawowych spadku nie odrzucał, nie zrzekał się dziedziczenia, ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia.

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu spadkodawczyni k. 6; odpis skrócony aktu urodzenia J. Ś., D. Ś., K. Ś., M. Ś. (2), P. Ś. i G. Ś. k. 6; odpis skrócony aktu małżeństwa M. K. k. 6; odpis skrócony aktu małżeństwa J. I. k. 72; zapewnienie spadkowe złożone przez wnioskodawcę k. 61v)

Przed śmiercią, w dniu 18 września 2019 roku T. Ś. sporządziła własnoręcznie testament, w którym na wypadek swojej śmierci do całości spadku powołała swoją córkę J. I..

(dowód: testament k. 60; protokół z otwarcia i ogłoszenia testamentu k. 63)

Sąd zważył, co następuje:

Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku ma na celu ustalenie, czy osoba wskazana we wniosku jako spadkodawca zmarła oraz kto i na jakiej podstawie (ustawy czy też testamentu) jest jej spadkobiercą.

Zgodnie z przepisem art. 922 § 1 k.c., prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób, stosownie do przepisów księgi IV Kodeksu cywilnego.

Prawo polskie przewiduje dwa źródła powołania do spadku: ustawę i testament (art. 926 § 1 k.c.), przy czym, pomimo, iż powołany przepis w takiej kolejności wymienia źródła powołania, całokształt regulacji kodeksu wskazuje, iż bezwzględne pierwszeństwo ma dziedziczenie testamentowe. Oznacza to, że dziedziczenie ustawowe co do całości lub części spadku następuje wtedy (i tylko wtedy) gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą (art. 926 § 2 k.c.).

Emanację powyższych regulacji materialno - prawnych stanowi nałożony na Sąd przepisami procesowymi obowiązek badania z urzędu kto jest spadkobiercą, czy spadkodawca pozostawił testament, jak również czy testament ten jest ważny.

Rozrzucić majątkiem na wypadek śmierci można jedynie przez testament (art. 941 k.c.). Prawo polskie wyróżnia dwie kategorie testamentów: zwykłe i szczególne. Do pierwszej grupy należą testamety: własnoręczny (art. 949 k.c.), notarialny (art. 950 k.c.) i allograficzny (art. 951 k.c.). Testament własnoręczny to taki, który spadkodawca napisze w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą (w pewnych sytuacjach brak daty nie pociąga za sobą nieważności takiego testamentu).

Testament został w prawie polskim ukształtowany jako czynność prawna o wysokim stopniu sformalizowania. Dla swojej ważności może on i jednocześnie musi zostać sporządzony w jednej z form przewidzianych prawem i z zachowaniem wszystkich wymogów ustawowych. Niezachowanie formy pociąga za sobą bezwzględną nieważność testamentu, o czym wprost stanowi przepis art. 958 k.c. Przepisy regulujące formę testamentu są rozbudowane i w sposób szczegółowy określają rygory, jakim poddane jest dokonanie tej czynności. Rygory te mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących i jako takie nie mogą być swobodnie kształtowane przez strony czynności. Okoliczności powodujące nieważność testamentu Sąd bierze pod uwagę z urzędu w każdym stanie sprawy.

Testament, jako jednostronna czynność prawna na wypadek śmierci, podlega w pewnym zakresie rygorom dalej idącym niż czynności między żyjącymi. W szczególności wymaga się, aby spadkodawca działał z wolą (zamiarem) testowania. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia z dnia 22 grudnia 1997r. w sprawie II CKN 542/97 (OSNC 1998/7-8/118), wola testowania to kwestia woli i świadomości dokonywania czynności prawnej na wypadek śmierci, a nie użycia w testamencie określonych wyrażań, np. „testament”, „ostatnia wola”, itp., aczkolwiek wyrażeniami tymi najczęściej posługują się testatorzy. Testator musi obejmować swoją świadomością fakt regulowania losów majątku na czas po swojej śmierci. O woli testowania, jak też i o jej braku, może świadczyć zarówno sama treść oświadczenia woli i użyte do jej wyrażenia sformułowania, jak również okoliczności towarzyszące złożeniu tego oświadczenia. W przypadku zakwestionowania woli testowania, na ustalenie, czy spadkodawca miał zamiar testowania może mieć wpływ zachowanie się spadkodawcy po sporządzeniu własnoręcznego oświadczenia, które ma być uznane za testament. Nie bez znaczenia jest również ocena stosunków osobistych spadkodawczyni z jej spadkobiercami.

W przedmiotowej sprawie uczestniczka postępowania J. I. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po T. Ś. na podstawie testamentu holograficznego, którego ważność zakwestionował wnioskodawca i uczestnicy K. Ś. i D. Ś. wnosząc o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy. Zdaniem wyżej wymienionych, spadkodawczyni z racji ukończenia tylko czterech klas szkoły podstawowej, nie była w stanie sporządzić własnoręcznie testamentu.

Zarzuty powyższe nie znalazły żadnego potwierdzenia w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie. J. Ś., D. Ś. i K. Ś. ograniczyli się do gołosłownych twierdzeń, nie zgłosili żadnych wniosków dowodowych (np. dowód z opinii biegłego, zeznania świadków) na okoliczność, że przedmiotowy testament nie został napisany i podpisany przez spadkodawczynię, albo że stan psychiczny spadkodawczyni w dacie sporządzenia testamentu nie pozwalał jej na świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

Rozpytana informacyjnie uczestniczka J. I. podała, że była obecna przy sporządzaniu przedmiotowego testamentu przez spadkodawczynię. Podała, że spadkodawczyni nie była osobą niepiśmienną, była w pełni świadoma i decyzję o sporządzeniu testamentu podjęła samodzielnie i swobodnie. Sporządzając testament spadkodawczyni chciała niejako wynagrodzić córkę za sprawowaną przez nią nad spadkodawczynią opiekę i pomoc.

Mając powyższe na uwadze, nie znajdując żadnych podstaw do uznania złożonego testamentu za nieważny, Sąd stwierdził, że spadek po T. Ś. na podstawie testamentu własnoręcznego – sporządzonego według reguł ustawowych wskazanych w przepisie art. 949 k.c. – nabyła w całości córka J. I.. Należy przy tym wskazać, iż w sprawie nie zaszyły okoliczności, o których stanowią przepisy art. 928 k.c. i 1048 k.c.

Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po E. Ś., Sąd odrzucił na podstawie art. 199 § 2 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. z uwagi na zaistnienie powagi rzeczy osądzonej.

Zgodnie z treścią art. 523 k.p.c., w postępowaniu nieprocesowym, prawomocne postanowienie orzekające co do istoty sprawy nie może być zmienione ani uchylone, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Jednakże prawomocne postanowienie oddalające wniosek sąd może zmienić w razie zmiany okoliczności sprawy.

Istnienie takiego orzeczenia sprawia, że w kolejnych postępowaniach, w których występuje tożsamość ich przedmiotu oraz występujących podmiotów skutkuje koniecznością uwzględnienia negatywnej przesłanki, określonej w art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a nakazującej odrzucenie wniosku. Sąd orzekający badając, czy w sprawie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, zobligowany jest zatem do oceny treści zgłoszonego w drugiej sprawie żądania oraz przedmiotu rozstrzygnięcia wydanego w sprawie poprzednio osądzonej z udziałem tych samych uczestników. O wystąpieniu powagi rzeczy osądzonej rozstrzyga nie tylko tożsamość stron, występujących w obu postępowaniach, ale równoczesna tożsamość podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia. Dopiero kumulatywne zaistnienie tych przesłanek przesądza o kwalifikacji stanu sprawy, jako res iudicata (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15.11.2012r., V CSK 515/11, Lex nr 1276233; uchwała Sądu Najwyższego z 21.11.2013r., II CZP 67/13, Lex nr 1479996).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, że w prawomocnie zakończonym postępowaniu o sygn. akt I Ns 216/O3, Sąd Rejonowy stwierdził, że spadek po E. Ś. zmarłym 11 grudnia 2002 roku na podstawie ustawy nabyła żona i pięcioro dzieci. W postępowaniu tym brał również udział wnioskodawca J. Ś.. Nie budzi zatem wątpliwości Sądu, iż w sprawie zaistniała powaga rzeczy osądzonej. Ponowne orzekanie w tym samym przedmiocie i z udziałem tych samych osób jest niedopuszczalne.

Na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 09.03.2018r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018r. poz. 536) w zw. z § 6 pkt 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015., poz. 1800 ze zm.), Sąd przyznał P. M., mając na względzie rodzaj sprawy, stopień jej złożoności i nakład pracy, wynagrodzenie w kwocie 60 złotych za pełnienie funkcji kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika postępowania G. Ś..

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.